

БЕЗОПАСНОСТ
и издръжливост на
— МОМИЧЕТАТА —
в юношеска
— възраст —

Този джобен наръчник определя стандартите и насоките, които нашите организации разработиха, за да се подготви, състави, изпълни и оцени програма за овластяване на момичета от ромските общности и сред мигрантите и бежанците в Сърбия и в България.

Когато получат необходимите инструменти, пространство и насърчение, момичетата са овластени да издигат глас в своите общности и да направляват предизвикателствата на юношеската възраст. Според определението на ООН „юноши“ е понятие, което обхваща различни възрастови групи: ранна юношеска възраст от 10 до 14 години и късна юношеска възраст от 15 до 19 години. Групата на възраст от 10 до 14 години се нуждае от различни подходи и умения в сравнение с момичетата на 15 до 19-годишна възраст.

ГЛАВА 1.

Да започваме! страница 5

ГЛАВА 2.

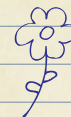
Нашата учебна програма
за натрупване на ресурси страница 17

ГЛАВА 3.

Нашите водещи и наставници страница 25

ГЛАВА 4.

Приключване и оценка на програмата страница 29

Нашият “комплект за рисуване”

ПРИЛОЖЕНИЕ I.

Дискусии във фокус групи с момичета страница 37

ПРИЛОЖЕНИЕ II.

Рискове и мерки за тяхното намаляване страница 40

ПРИЛОЖЕНИЕ III.

Подбор на безопасно пространство страница 42

ПРИЛОЖЕНИЕ IV.

Насоки за получаване на информирано съгласие ... 44

ПРИЛОЖЕНИЕ V.

Формуляр за регистрация страница 45

В Сърбия всеки 17-и от населението е момиче в юношеска възраст (10-19 години), а всеки 10-и е дете от женски пол на възраст от 0 до 17 години.

В ромската общност 57% от момичетата под 18-годишна възраст са омъжени.

Момичетата в региона

В България всеки 24-и от населението е момиче в юношеска възраст (10-19 години), а всеки 12-и е дете от женски пол на възраст от 0 до 17 години.

Момичетата по света

60% от момичетата по света са неграмотни. В наши дни 650 милиона жени и момичета са били омъжени преди да навършат 18 години.

„Татко ме продаде, когато бях на 13 години. Пропи парите. Има правило да върнеш двойно получените пари, ако булката не се държи прилично.“

Момичетата бежанки и мигранти в света и в региона

В световен мащаб 50% от бежанците и мигрантите са жени и момичета, но едва 4% от проектите са насочени към жени и момичета.

Всяка пета от жените и момичетата бежанки и мигранти е преживяла сексуално насилие.

52.4% от тези жени и момичета не са имали избор за кого да се омъжат. Средната възраст, на която е започнал брачният им живот, е 17.5 години. Едно момиче сподели, че са я омъжили, когато е била едва седемгодишна.

Неправителствената организация „Атина“ в Сърбия разкри, че 64.8% от жените и момичетата бежанки и мигранти, с които са разговаряли, са преживели физическо насилие в страните на произход, по пътя и по време на престоя в Сърбия.

Жените и момичетата, които преминават през Балканския регион или остават в него, са били принудени да се омъжат, за да си осигурят мъжка закрила, или да прибегнат до „секс за оцеляване“ в замяна на документи или превоз.

„Жените са важна част от обществото и ако ги лишим от нещо, лишаваш от него цялото общество, защото жените са опората на обществото.“

С.М. (32-годишна, мигрант от Иран)

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ:

Опитът в работата с жени и момичета в юношеска възраст ни учи, че трябва да спазваме някои важни принципи, за да планираме безопасни, смислени и ефективни дейности и да постигнем трайна промяна в техния живот.

Доверие:

В нашето пространство поверителността се спазва винаги и се общува отзивчиво, без да се раздават оценки.

Избор:

Момичетата получават право на избор във всички техни житейски решения.

*Права на човека
/права на детето:*

Момичетата имат равнопоставен достъп до правата и останалите възможности да се развиват успешно

Издръжливост:

Момичетата са изобретателни, силни и трябва да излъчват увереност във всички наши дейности.

Солидарност:

Момичетата винаги са насърчавани да развиват приятелства и мрежи за подкрепа, за да си помагат взаимно да се справят.

Сътрудничество:

За да преодолеем трайно вредните норми в отношенията между половете, трябва да работим с родителите на момичетата и с общността

*Новаторство и
мотивираност:*

Докато усвояват важни житейски уроци, момичетата трябва също така да се забавляват!

Безопасност и издръжливост на
момичетата в юношеска възраст

Безопасност и издръжливост на момичетата в юношеска възраст

ГЛАВА 1.

ДА ЗАПОЧВАМЕ! *Защо програмата е само за момичета?*

Момичетата имат различни потребности и интереси

Момичетата предпочитат да имат отделно пространство

Момичетата по-спокойно споделят и се разкриват пред други момичета.

Момичетата по-малко се тревожат за външния си вид, когато са само в момичешка компания.

Момичетата по-малко се боят, че ще ги дразнят и тормозят, когато създаваме безопасно пространство за тях.

Момичетата се чувстват силни и специални, когато са заобиколени само от момичета.

Момичетата са по-уверени, когато около тях няма момчета.

Момичетата смятат, че в групи само от момичета е по-приятно и по-забавно.

ОБХВАТ И ЦЕЛИ

Обхватът на нашата програма е **„Подкрепа за момичетата да станат суперсилни, за да покорят глобалния ни свят“.**

Твърдо вярваме, че момичетата трябва да имат всички възможности да успеят, и искаме да им дадем нещо, което да носят в себе си винаги и навсякъде – способността да вярват в себе си и да се научат на самоконтрол, вместо да се чувстват зависими и обречени на някаква женска орис.

Тази програма следва да подкрепи и затвърди убеждението, че всички ние сме специални и важни. Тя трябва **да създаде подкрепяща среда, където момичетата изграждат връзки, които утвърждават силните им страни и ги подкрепят в изпитанията.**

Когато получат необходимите инструменти, пространство и насърчение, момичетата са овластени да издигат глас в своите общности и да направляват предизвикателствата на юношеската възраст.

„Ние се борим за по-добро положение на жените и за техните права с насърчаване на образованието за момичета от най-ранна възраст, за да знаят правата си и да разпознават кога са лишени от своите права.“
(24-годишна, мигрант от Афганистан)

„Няма разлика между жените и мъжете. Никой мъж на този свят не бива да разубежда жена си да работи каквото ѝ харесва и да стане каквото иска.“
(29-годишна, мигрант от Афганистан)

X

1. КОИ СА НАШИТЕ МОМИЧЕТА

Когато обмисляме как да разработим нашата програма, трябва да си зададем няколко важни въпроса:

„До кого достигам?“ и

„Това ли са момичетата, до които искам да достигна?“

Не всички момичета в юношеска възраст са еднакви и проблемите, с които се сблъскват, зависят от възрастта, местоживеенето, културата и други житейски обстоятелства:

- ✓ Събиране на информация за най-уязвимите момичета чрез социални работници, колеги от други НПО, партньори и
- ✓ Засилване на нашата работа в общностите чрез културни и развлекателни дейности с внимателно подбран начин на изразяване
- ✓ Ангажиране и работа със съществуващи сдружения на жени и момичета
- ✓ Определяне на жените, които са ключови водещи фигури в общността

Запомнете: някои от най-уязвимите момичета могат да бъдат достигнати най-трудно – например момичета от определени националности, които най-често не излизат от стаите си в центровете за търсещи закрила или мигранти или рано омъжени момичета от ромски общности. Ще трябва да убеждаваме техните настойници, родители, свекърви или съпрузи. Ще трябва също така да убеждаваме самите момичета, че заслужават да участват в нашата програма и са добре дошли в нея. За това се изисква време и планиране и то се смята за решаваща стъпка в разработката на нашата програма.

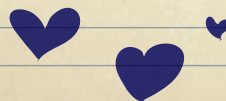
2. КАКВИ СА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД МОМИЧЕТАТА

Трябва да сме съвсем наясно с бита на момичетата и с предизвикателствата, пред които са изправени всекидневно. Можем да използваме различни средства: конкретни данни за момичетата или предишни доклади, в които може да се види анализ на ситуацията, както и нанасяне на карта на действащите доставчици на услуги и на извършваните дейности в целевите райони.

ПРЕДИ ВСИЧКО трябва да включим и отчетем гласа на момичетата чрез обсъждания във фокус групи (Приложение I в нашия „Комплект за рисуване“).

3. АНГАЖИРАНЕ НА РОДИТЕЛИ, НАСТОЙНИЦИ И ПАЗИТЕЛИ

Трябва да достигнем до онези възрастни, които имат отношение към нашите момичета, и да набележим стратегии за успешното им превръщане в наши съюзници. Освен участие и мотивация на момичетата, ще трябва да осигурим съпричастност към програмата и подкрепа от родителите на момичетата, от настойниците, роднините, „пазителите“ или от възрастни, които са склонни да окажат подкрепа. Често пъти тъкмо те са хората, които разрешават на момичетата да участват в нашата програма или може да попречат на момичетата да стигнат до нас.

Родителите и/или съпрузите могат да бъдат както съюзници, така и да създават пречки. На тях трябва да предоставим цялата необходима информация и да ги държим в течение. Може също да се помисли за съвместни занятия с тях:

Положителни родителски умения

Една успешна наставническа програма не може да се ограничи само до момичетата, ако у дома не намират същата грижовна и подкрепяща среда, за да продължат своя път. Всъщност изпълнените с обич и грижа отношения между родителите (ако живеят заедно) и тяхното дете имат съществено значение за детското благополучие и развитие. Предлагаме родителите да се събират заедно поне няколко пъти по време на програмата и да се организират дейности за тях или с тях. Бихме искали да намерим начин да насочим и

родителите да се държат позитивно и да подкрепят своите деца с **уважение, любов** и **дисциплина**. Важно е родителите да се вслушват в своето дете, да познават неговите занимания и интереси, без да ограничават свободата му и да проявяват обич и топлота, например като прегръщат детето и му казват положителни неща като

„Гордея се с теб“

„Обичам те“

„Браво“

„До теб съм“

Предлагаме някои важни стъпки, както следва:

- ✓ Срещи с родителите в началото, за да се обяснят предимствата от това да пуснат дъщеря си да се включи в програмата, по време на изпълнението на програмата, за да видят постиженията на момичетата и в края на тържеството по случай завършването;
- ✓ Използване на прост език, насочен главно към закрилата и областяването, без да се споменават деликатни въпроси, като ранните бракове или насилието, основано на пола;
- ✓ Включване на някои материални стимули (например комплекти за опазване на достойнството или хигиенни материали), особено ако се работи с момичета в неравностойно положение, например от мигрантски или бежански семейства;
- ✓ Изготвяне на листовки и плакати за запознаване на семействата и общностите с нашата програма, включително как да се свържат с нас.

Какво значи „пазител“?

Пазител е всеки, който играе съществена роля в контрола над живота на момичетата и който може да ни даде разрешение да ги ангажираме в програмата, особено ако нямат родители. Пазителят може и да не е член на семейството (например в центровете за мигранти трябва да уведоим държавните органи, които ръководят центровете). Пазителят може също така да е авторитетна фигура в живота на момичето, като например свекървата или съпругът, ако момичето е омъжено рано.

Тъй като се насочваме към малолетни и непълнолетни момичета, трябва да получим съгласието на техните родители, на хората, които се грижат за тях или на авторитетния възрастен в техния живот (вж Приложение IV).

Каре 1. Детските бракове.

Често е трудно да се достигне до непълнолетните омъжени момичета, а още по-сложно за нас е да се обърнем към техните съпрузи и да им поискаме „разрешение“, т.е. така да подсилим властовата им позиция спрямо техните съпруги-момичета. Всичко зависи предимно от контекста и културата, затова стратегиите за привличане на омъжените момичета се определят до голяма степен от доброто познаване на общността и от установяването на властовата динамика във всяко семейство.

С оглед на най-добрите интереси на детето предлагаме да се работи с момичето, за да се потърси доверен възрастен човек в нейното обкръжение, с когото тя спокойно може да сподели мотивацията си да се включи в програмата. Можете да я подкрепите да предприеме тази стъпка, като организирате ролева игра с момичето, за да репетира как ще говори с този човек, какво ще му каже и т.н. Непременно направете заедно с момичето задълбочена оценка на евентуалните рискове, ако сподели чувствата си с този човек. Той ще е по-подходящ да насочи разговора ви със съпруга, така че момичето да бъде в по-силна позиция и съпругът да приеме нейното желание, без тя да бъде изложена на риск.

Ако момичетата са омъжени и вече имат деца, можем да ги привлечем като родители в допълнителните ни занимания за развитие на родителски умения!

4. МЯСТО НА ЗАНИМАНИЯТА: КАК ДА НАМЕРИМ И СЪЗДАДЕМ БЕЗОПАСНО ПРОСТРАНСТВО

Необходимо ни е пространство, където момичетата редовно да се срещат, т.е. едно и също място всяка седмица или всеки ден, докато се изпълнява програмата. Такова пространство може вече да съществува в други структури, включително в училища, църкви, обществени зали, нечий дом, центрове за мигранти, дневни центрове.

Пространството може да е широко достъпно за всички и тогава е важно в определени дни то да се използва

единствено за срещи с момичета. Понякога се налага да се заплати наем за помещението. При други обстоятелства (особено при спешни ситуации) изборът на пространство е ограничен. Въпреки всичко, трябва да бъдат изпълнени някои важни критерии (вж Приложение III):

- ✓ По време на занятията помещението трябва да е предназначено само за момичета, да осигурява поверителност на разговорите и до него да имат достъп само момичетата;
- ✓ Момичетата да възприемат мястото като тяхно собствено и като удобно място за събирания;
- ✓ Мястото да е видимо и достъпно като пространство за всички момичета в програмата;
- ✓ Да няма нито непредвидени разходи, нито рискове за достъпа (например да се минава по опасна улица);
- ✓ Мястото трябва да е подходящо за възрастта и да вдъхновява със своята атмосфера;
- ✓ Да е сигурно и да не бъде в опасен квартал;
- ✓ Да има най-необходимите материални условия (тоалетна, течаща вода, редовно почистване);
- ✓ Мястото да бъде интегрирано в общността, за да се осигури устойчивост в дългосрочен план;
- ✓ Мястото трябва да позволява занятия с придружаващите деца, ако някои от момичетата са майки.

„Хубаво е, че има място, което е само за нас. Там няма мъже, съпрузите ни не влизат там. И знам къде да потърся всичко, което ми е нужно. (...) А и за дъщеря ми, добре е, че е там, защото знам къде е, какво прави, може и да учи там, защото вече е на възраст, на която не може тепърва да започва училище.“

(30-годишна, мигрант)

„Това място е наше общо, то е нашият оазис.“
(Млада бежанка, 18-годишна)

Моите бележки

Безопасност и издръжливост на
момчетата в юношеска възраст

ГЛАВА 2.

*Безопасност и издръжливост на
момичетата в юношеска възраст*

ГЛАВА 2.

НАШАТА УЧЕБНА ПРОГРАМА ЗА НАТРУПВАНЕ НА РЕСУРСИ

Искаме програмата да бъде съдържателна, образователна, забавна, но преди всичко ПРЕОБРАЗОВАТЕЛНА. Ето защо сме избрали подхода на натрупване на ресурси, за да може момичетата да придобият важни умения за пълен контрол над своя живот. Ресурсите могат да бъдат вътрешни компетенции (знания или умения, които не могат да им бъдат отнети) или външни ресурси (документи за самоличност, комплекти за опазване на достойнството), които опосредстват риска за момичетата и им помагат да успеят.

*Предлагаме да се даде приоритет на следните
ресурси и умения:*

*следваща
страница* ↘

ЧОВЕШКИ/ЗДРАВНИ РЕСУРСИ

Онова, което помага на момичетата да защитят своя живот и живота на околните. Знания за сексуалното и репродуктивното здраве (включително за болести, предавани по полов път), как да намерят здравно заведение, опасни признаци по време на бременността и раждането, как се лекуват малки деца от диария (за момичета, които се грижат за по-малки деца). Представа за анатомията на човека.

Умения

- ✓ Да са наясно с менструацията и свързаните с нея здравни и хигиенни въпроси;
- ✓ Да знаят различните начини, по които жените може да се заразят с ХИВ;
- ✓ Да познават различни начини за семейно планиране;
- ✓ Да знаят какво е презерватив, за какво служи и как се използва;
- ✓ Да знаят къде може да се изследват за ХИВ;
- ✓ Да разбират рисковете, свързани с определени видове опасен труд;
- ✓ Да могат да водят безопасен и отговорен сексуален живот;
- ✓ Да знаят къде е най-близкото здравно заведение/консултация;
- ✓ Да разпознават дали са преживели насилие.

СОЦИАЛНИ РЕСУРСИ

Мрежите, които са достъпни за момичетата, за да се възползват от съществуващите възможности. Безопасни пространства само за момичета, социално подпомагане, най-малко трима приятели извън семейството, достъп до наставничество, развиване на житейски умения (планиране за безопасност, вземане на решения, водене на преговори, изграждане на връзки с останалите).

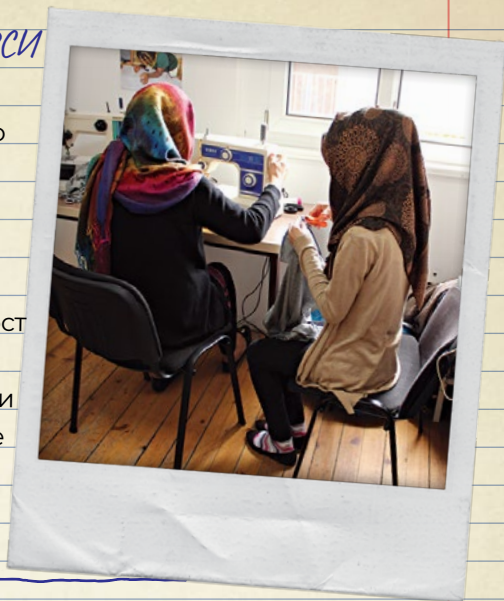

Умения

- ✓ Да знаят къде да отидат, ако са заплашени от незаконен или ранен брак;
- ✓ Да знаят, че могат да поискат да общуват с жена полицаи, ако се чувстват неудобно с мъж;
- ✓ Да знаят кога трябва да се повика спешна помощ при раждане/да са запознати с признаците за опасност при раждане;
- ✓ Да знаят къде е най-близкото полицейско управление и телефонния номер на спешна помощ;
- ✓ Да могат да посочат най-малко двама приятели, които да помогнат при нужда;
- ✓ Да имат план за избягване на тормоза на улицата или в училище;
- ✓ Ефективно управление на собственото време;
- ✓ Водене на преговори;
- ✓ Участие в обществена дейност/социални мрежи.

ИКОНОМИЧЕСКИ РЕСУРСИ

Конкретни умения, които улесняват момичетата да планират бъдещето. Съобразена с възрастта финансова просвета, да знаят как да съставят прост бюджет (и да открият малка спестовна сметка) и знания за възможностите за професионално обучение.

Умения

- ✓ Да знаят как да съставят спестовен план;
- ✓ Възможности за изграждане на умения;
- ✓ Годност за трудова реализация/стажове;
- ✓ Достъп до ресурси и контрол на ресурсите.

ПОЗНАВАТЕЛНИ РЕСУРСИ

Компетенции, които се възпитават в училище (в идеалния случай и извън него). Умения да смятат, да пишат и да четат, увереност и ясен изказ, критичен анализ, общуване и решаване на проблеми.

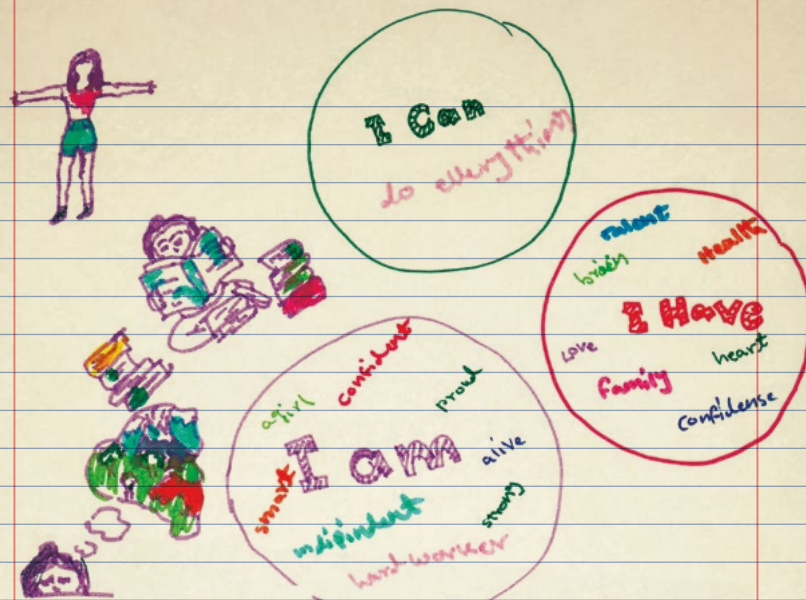
Умения

- ✓ Да знаят как да изразят мнението си в семейството;
- ✓ Да знаят как да защитят мнението си в семейството/увереност;
- ✓ Да разбират значението на образованието и да знаят, че имат право на образование.

Смятаме, че съсредоточаването върху учебна програма за придобиване на житейски умения ще преобрази живота на момичетата, като се използват вече готови и адаптирани учебни програми (вж справочната литература). Според нас осигуряването на изброените по-горе ресурси изисква да покрием най-малко следните теми:

- ✧ **Житейски умения** (например натиск от страна на връстници, решаване на проблеми, взаимоотношения с родители/хора, които се грижат за тях, общуване в трудни ситуации, осмисляне на чувствата, положителното около мен, самочувствие и т.н.);
- ✧ **Репродуктивно здраве** (моето тяло, месечният цикъл, управление на менструацията: за момичета в горната възрастова група, болести, предавани по полов път, семейно планиране, овулация, как да водя безопасен полов живот);
- ✧ **Безопасност** (например здрави взаимоотношения, познаване на различните видове насилие, какво могат да направят момичетата, ако са пострадали от насилие, детски бракове, нашите предизвикателства – нашите решения, хората, на които се доверявам, моята мрежа за безопасност);
- ✧ **Финансова провета** (например защо да пестим, избор на цели за спестяване, съставяне на спестовен план, вземане на решения за харчене на пари, мисъл за бъдещето)

„Водя децата си тук и мога да правя каквото ми е приятно, тъй като в лагера никак не е забавно. Седя в стаята си и не се срещам с други жени. А тук идват много жени и можем заедно да правим разни неща и да си говорим.“

(35-годишна, мигрант)

„Ако не стана певица, искам да стана бизнесдама, когато отида в Европа. Тук се научих да шия и сега мога сама да си правя дрехи. Някой ден може да продавам дрехи и да печеля собствени пари.“

(18-годишна, мигрант)

Моите бележки

Безопасност и издръжливост на
момчетата в юношеска възраст

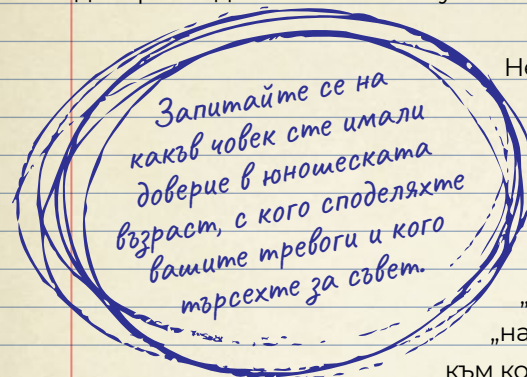
ГЛАВА 3.

Безопасност и издръжливост на момичетата в юношеска възраст

ГЛАВА 3.

НАШИТЕ ВОДЕЩИ И НАСТАВНИЦИ

Момичетата се нуждаят в живота от доверен човек, към когото да се обърнат и който също така е пример за подражание за тях. Целта на програмата за овластяване на момичета е да им осигури подкрепа, да изгради доверие и да повиши самочувствието на момичетата.

Независимо от това коя е водещата на заниманията с момичетата в юношеска възраст, те трябва да я възприемат като „по-голяма сестра“, като „наставница“, като човек, към когото могат да се обърнат.

Затова самата водеща трябва да е млада жена и в идеалния случай да е от общността или да е била в подобно на тяхното положение като дете.

Водещите в програмата с млади момичета трябва да разбират своята отговорност и деликатността на работата с деца. Тук е посочен набор от компетенции, които дават насоки за осигуряване на необходимата подкрепа и услуги на момичетата. Тези познания, нагласи и умения са решаващи за работата на водещите с момичетата, които живеят в трудна среда и може да са преживели психологически и физически вредни ситуации.

Да разбират културните и религиозните различия и начините за тяхното управление

Емпатия

Да не раздават оценки

Да познават принципите на поверителността

Да зачитат желанията, правата, достойнството и способностите на момичето, като същевременно тези потребности и желания се урівновесяват с потребностите и желанията на семейството

Да знаят как да установят прояви на насилие или малтретиране на основата на пола

Да ценят приноса на момичетата и способността им сами да решават

Да поставят на първо място потребностите на момичетата

Очертаване на граници за самата себе си

Активно слушане

Да познават пътищата за насочване към подкрепа

Умения за ефективно управление на времето и организационни умения

Търпеливост

Да бъдат убедени в равноправието между половете и да го утвърждават

Да знаят как емоционално да подкрепят момичетата

Да познават причините за насилието и малтретирането на основата на пола и на последиците от тях

Използване на подходящ език в разговорите с по-малки момичета

Уважително общуване с момичетата

Способности за работа в екип и осъзнаване на собствената роля в програмата

Способност за изграждане на връзки на основата на доверието

Да знаят как да се веселят и да проявяват творчество в планирането на развлекателни занимания за момичетата

Тези основни моменти трябва да бъдат взети предвид, когато се подбират хората, които ще водят нашите занимания – нашите така наречени „наставници“. Работата на наставниците е важна и се нуждае от съответното признание по следните начини:

- ✓ Наставници със скромно възнаграждение, което съответства на броя отработени часове;
- ✓ Наставници със стимули и материали, които може да са им необходими за учението;
- ✓ Наставници с възможности за обучение или други възможности като награда за техните услуги;
- ✓ Непрекъснатата техническа подкрепа с месечни срещи на наставниците, индивидуални срещи и други възможности за общуване и споделяне на опит с други наставници.

Моите бележки

Безопасност и издръжливост на
момчетата в юношеска възраст

ГЛАВА 4.

Безопасност и издръжливост на момичетата в юношеска възраст

ПРИКЛЮЧВАНЕ И ОЦЕНКА НА ПРОГРАМАТА

Предлагаме да се организира заключително тържество, на което да похвалим момичетата за постигнатото от тях, да им припомним всички придобити нови умения и създадени нови приятелства. Събитието трябва да е забавно и емоционално – макар и програмата да е приключила, момичетата ще си тръгнат с мисълта, че имат „сестри“, към които да се обърнат, и че разполагат с нови средства. Тържеството може да е семейно и момичетата евентуално да поканят други членове на общността, като например приятели. По такъв начин родителите се вписват в общата картина и разбират какво са постигнали момичетата, като освен това момичетата получават възможност гордо да покажат своите успехи.

Като част от приключването на програмата предлагаме да се организира заключително занятие, посветено на социалното новаторство, за да се обсъди въпрос от живота в общността на момичетата, който ги вълнува особено много:

То трябва да бъде самостоятелно избрано, организирано и проведено от момичетата, за да им покаже, че са способни да направят нещо сами

Трябва да има положително въздействие върху тяхната общност и върху тяхното бъдеще

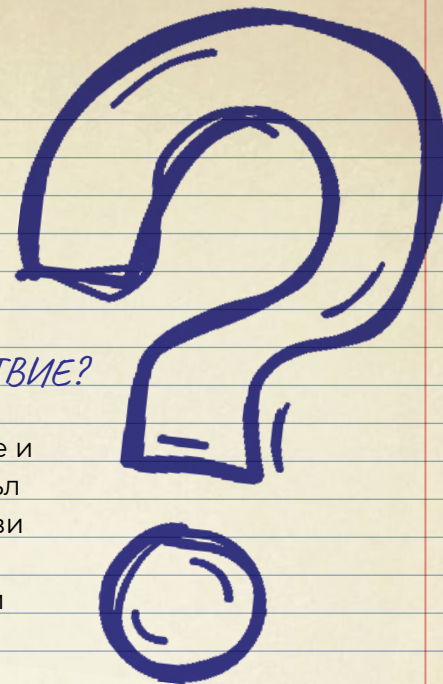
Момичетата трябва да имат възможност свободно да проведат „мозъчна атака“ и да участват със собствени идеи

Момичетата трябва да бъдат насочвани с ясна структура на времето за проекта и определени стъпки за неговото изпълнение

Момичетата трябва да получат необходимите им ресурси и по възможност малък бюджет за реализиране на проекта

КАК ДА ИЗМЕРИМ НАШЕТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ?

В края на дейностите и в края на целия цикъл е важно да се направи оценка до каква степен са постигнати поставените цели.

Ще трябва да си зададем следните въпроси:

- ✗ Отговорихме ли на потребностите и очакванията на момичетата?
- ✗ Осигурихме ли пространство, в което момичетата намериха безопасност и поверителност?
- ✗ По-съпричастна ли е общността (и най-вече родителите) към живота на момичетата и подкрепя ли техните постижения?
- ✗ Програмата даде ли на момичетата необходими и целесъобразни умения?

ОЦЕНКА НА ЦЯЛОСТНИЯ ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА

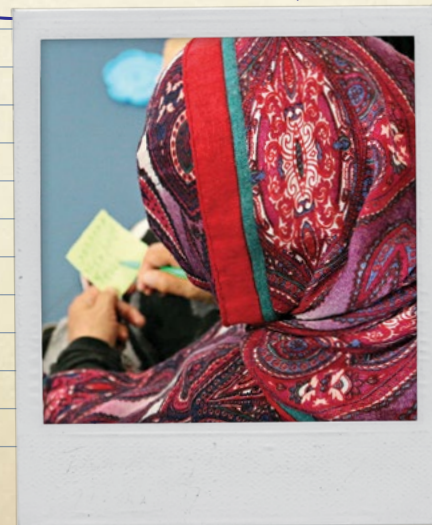
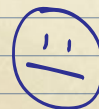
Най-ефективният и поверителен начин за оценка е в края да се проведат обсъждания във фокус групи (моля прочетете Приложение 1 за някои идеи как да се проведат обсъжданията):

- ✓ Какво ви хареса/не ви хареса?
- ✓ Какво може да се подобри?
- ✓ Какво можем да направим следващия път?
- ✓ Какво научихте?
- ✓ Какво ви хареса в пространството за занимания?
- ✓ Смятате ли, че сега имате повече приятели и ще знаете ли към кого да се обърнете за помощ?
- ✓ Как ще използвате наученото?
- ✓ Хареса ли ви да слушате наставницата и да говорите с нея?

ОЦЕНЯВАЙТЕ И НАБЛЮДАВАЙТЕ ВСЯКО ЗАНИМАНИЕ

Погрижете се да участват всички момичета и по възможност водете наблюдение на всяко занимание. Трябва да покажем, че гледаме сериозно на предложенията на момичетата. Затова предлагаме:

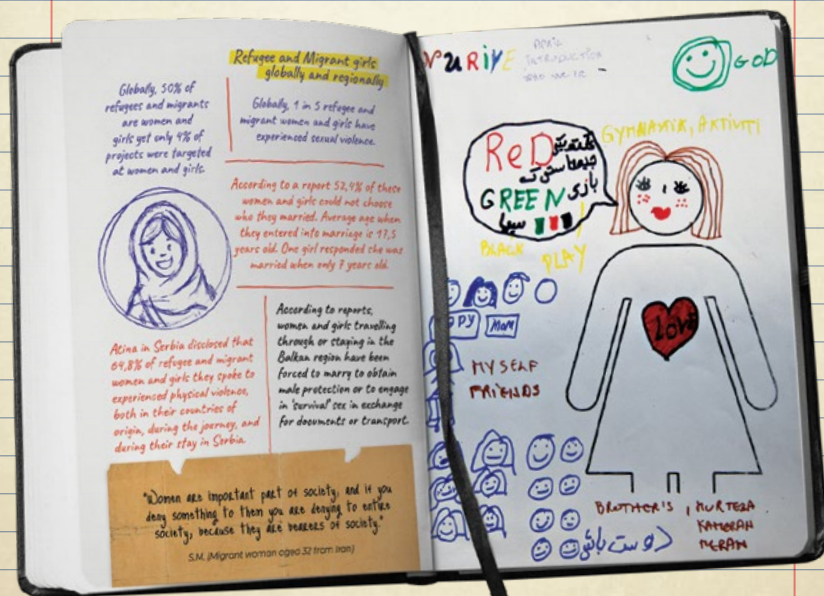
- ✓ В началото на всяко занимание изберете момиче, което ще бъде „нашите очи и уши“ и в края ще ни разкаже пред цялата група впечатленията на всяка от участничките, без да споменава имена;
- ✓ Пригответе кошничка или купа и помолете момичетата да напишат на лист какво ще отнесат със себе си като спомен от занятието. Ако не умеят да пишат свободно, може да им кажете взаимно да си помагат;
- ✓ Направете голям плакат с емотикони в 4 категории („много ми хареса“, „хареса ми“, „дойде ми малко в повече“, „ужасно е“) и помолете момичетата да запишат впечатленията си на самозалепащо листче и да го сложат под съответната категория.

САМООЦЕНКА

В края на всеки ден може да отделим известно време с момичетата, за да си направят дневник, в който да пишат, да рисуват, да лепят стикери и т.н., като начин за самонаблюдение и запаметяване на преживяванията. Дневниците може да се пазят на сигурно място, за да останат поверителни.

СПРАВОЧНА ЛИТЕРАТУРА:

- ⇒ Adolescent Girls Toolkit. Norwegian ministry of Foreign Affairs, UNFPA, UNICEF. (2016), www.unicef.org/iraq/toolkit_English.pdf
- ⇒ Adolescent Sexual and Reproductive Health Toolkit for Humanitarian Settings. Save The Children, UNFPA. (2009), www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/UNFPA_ASRHtoolkit_english.pdf
- ⇒ A strategy to address the needs of adolescent girls in the whole of Syria. UNFPA. (2017), www.humanitarianresponse.info/en/operations/whole-of-syria/document/whole-syria-adolescent-girl-strategy
- ⇒ Building Survivor-Centered Support Services: Women and Girls Centers in Myanmar Guidelines and Minimum Standards. IMC, IRC, UNFPA. (2014), www.rcrc-resilience-southeastasia.org/wp-content/uploads/2016/01/Myanmar_Women-and-Girls-Centre-guideline_Jun2014_FINAL.pdf
- ⇒ Compass Manual for Human Rights Education for Young People. Council of Europe. (2012), www.eycb.coe.int/compass/en/pdf/compass_2012_inside_FINAL.pdf
- ⇒ Girl-Centered Program Design: A Toolkit to Develop, Strengthen and Expand Adolescent Girls Programs. Population Council (2010), www.popcouncil.org/uploads/pdfs/2010PGY_AdolGirlToolkitComplete.pdf
- ⇒ I'm Here: Adolescent Girls in Emergencies – Approach and tools for improved response. Women's Refugees Commission. (2014), www.womensrefugeecommission.org/images/zdocs/I-m-Here-report-FINAL.pdf
- ⇒ Life Skills Through Drama: Equipping adolescent girls with key knowledge and skills to help them to mitigate and prevent Gender-Based Violence. IRC. (2016), <http://ircwpelebanon.org/life-skills-through-drama.html>
- ⇒ My Safety, My Wellbeing: Equipping Adolescent Girls with knowledge and skills to help them mitigate, prevent and respond to Gender-Based Violence. IRC. (2016), https://resourcecentre.savethechildren.net/sites/default/files/documents/irc_my_safety_my_wellbeing_curriculum_for_adolescent_girls_1.pdf

Моите бележки

*Безопасност и издръжливост на
момчетата в юношеска възраст*

ПРИЛОЖЕНИЕ: „КОМПЛЕКТ ЗА РИСУВАНЕ“

Безопасност и издръжливост на момичетата в юношеска възраст

ПРИЛОЖЕНИЕ: „КОМПЛЕКТ ЗА РИСУВАНЕ“

ПРИЛОЖЕНИЕ I

ДИСКУСИИ ВЪВ ФОКУС ГРУПИ

Съставяне на група

- ✓ Образувайте представителна група – групи на еднаква или близка възраст
- ✓ Постарайте се да достигнете до най-уязвимите, при всяка възможност разчитайте на съдействие от общността
- ✓ Погрижете се момичетата да се чувстват спокойни в групата.

Водещите на дискусиите във фокус групите трябва да бъдат

- ✓ Жени;
- ✓ Осведомени по въпросите за отношенията между мъжете и жените и културния контекст, в който живеят момичетата;
- ✓ Обучени по препоръките за безопасност и етично поведение на СЗО;
- ✓ Запознати с услугите във връзка с насилието, основано на пола, в съответния район.

Общуване

- ✓ Обяснете как се провеждат обсъждания във фокус групи и каква е тяхната цел;
- ✓ Подгответе и раздайте формуляри за информирано съгласие за всички участнички и/или техните родители/хората, които се грижат за тях.
- ✓ Формулярите за съгласие с участието във фокус група трябва да бъдат попълнени предварително от всички желаещи да участват;
- ✓ Общувайте по достъпен за възрастта начин;
- ✓ Формулирайте въпросите така, че да не може да се отговори едносрично само с „да“ или „не“;
- ✓ Постарайте се повече да слушате и по-малко да говорите, за да изпъкнат на преден план преживяванията на момичетата;
- ✓ Задавайте разумен брой въпроси;
- ✓ Започнете с по-лесните, по-обща въпроси, за да може момичетата да се отпуснат и след това преминете към деликатните теми;
- ✓ Уважавайте всяка участничка и им дайте възможност да изразят своите чувства и мисли;
- ✓ Запазете неутралност, насърчавайте срамежливите участнички и се справете с най-напористите, като отбележите тяхното мнение и потърсите мнението и на останалите;
- ✓ Оформете писмено водените бележки, колкото е възможно по-скоро след края на обсъждането;
- ✓ Идеалната продължителност на дискусията във фокус група е 60-90 минути.

Обстановка

- ✓ Приятна и безопасна среда;
- ✓ Общуване с групата в отделно, поверително и безопасно пространство;
- ✓ Група до 10 участнички.

ВЪПРОСИ

1. Откога живеете в този център/район?
2. Как изглежда всекидневие ви? Как вие и младежите в общността прекарвате времето си в общността? Ходят ли на училище? Работят ли?
3. С (членове на семейството) ли пътувате/живеете? (въпрос за приемните центрове)
 - a. Има ли сред тях мъже, имате ли роднинска връзка и какви са взаимоотношенията ви с тях?
4. Има ли разлика между жените/момичетата, които пътуват или живеят сами, и тези, които са със съпруг/баща/брат?
 - a. Каква е разликата от гледна точка на безопасността?
5. Пред какви предизвикателства са изправени младите момичета в общността?
6. А какво ще кажете за момчетата, различни ли са предизвикателствата за момчетата и за момичетата от гледна точка на безопасността?
7. Без да споменавате имена, може ли да ми разкажете какви прояви на насилие спрямо момичета има във вашата общност?
8. Какви други видове насилие засягат жените и момичетата в общността или района? Можете ли да опишете ситуации, при които мъжете и момчетата казват на момичетата неща, които ги карат да се чувстват неудобно?
9. В какви случаи според вас момичетата усещат, че не са в безопасност и кои момичета са изложени на най-голяма опасност? (например не излизат сами, предпочитат да бъдат придружавани и т.н.)
10. Какви съществуващи културни обичаи според вас могат да навредят на жените и момичетата във вашата общност? На каква възраст се женят момчетата и момичетата във вашата общност?
11. Вие и другите момичета можете ли свободно да се движите из общността/центъра?
 - a. Разрешава ли ви семейството?
 - b. Безопасни ли са общността/центъра за свободно движение?
12. Доколко са в безопасност младите момичета, когато излязат извън общността?

ПРИЛОЖЕНИЕ II *НАЙ-ЧЕСТО СРЕЦАНИ РИСКОВЕ И МЕРКИ ЗА ТЯХНОТО НАМАЛЯВАНЕ*

<i>Рискове</i>	<i>Examples of mitigation measures</i>
Трудности при мотивирането на момичетата в юношеска възраст да се включат	- Организиране на „отворени врати“ и покани за среща към момичетата и техните семейства - Създаване на пространство, в което момичетата споделят своята култура и преживявания, например представяне пред групата на традиции, поднасяне на традиционна храна
В хода на заниманията някои момичета престават да идват, губят мотивация	- Отделяне на време за изграждане на връзки, опознаване на конкретната общност и култура
Някои семейства смятат за неподходящи обсъжданията на отношенията между мъжете и жените/насилието, основано на пола	Екипът трябва да положи значителни усилия да достигне до общността и да запознае нейните членове с темата за момичета в юношеска възраст. Тази информация трябва да бъде поднесена единствено от обучени професионалисти.
Трудности в представянето на програмата на достъпен език	- Намаляване на евентуалните езикови бариери чрез по-достъпни програма и материали; - съставяне на терминологична справка, която да улесни фасилитаторите/работещите по места/партньорите в използването на подходящ език

<i>Рискове</i>	<i>Examples of mitigation measures</i>
Съсредоточаването на услугите върху жените и момичетата може да накара някои мъже да се почувстват изолирани и да изразят резерви срещу програмата или дори да ѝ се противопоставят	Ангажиране на мъже и момчета като фактори на промяната чрез специално организирани за тях дейности или насочване към други организации
Евентуална съпротива срещу участието на омъжени момичета в юношеска възраст поради страх, че получената в програмата информация може да наруши семейния им живот	Водещите трябва да изпълняват конкретни програми за достигане до общността с цел да ангажират съпрузите и доверените възрастни лица
Трудности при интегрирането на момичета в юношеска възраст в общността като цяло	- Събиране на момичета от общността-домакин и различни бежански/ромски малцинствени общности на групов форум; - Разработване на информационни материали за общността като цяло, в които се утвърждават приемането, уважението и недопускането на дискриминация
Момичетата спират да общуват помежду си след края на програмата	- Осигуряване на приемственост във взаимодействието и споделянето между момичетата (например създаване на група в WhatsApp)

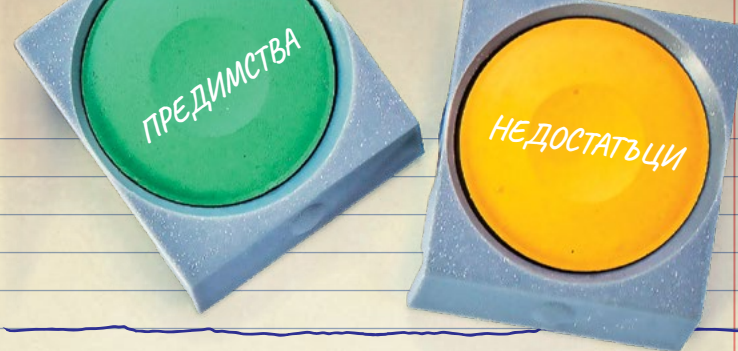

ПРИЛОЖЕНИЕ III

ПОДБОР НА БЕЗОПАСНО МЯСТО

Безопасни пространства в помещенията на организацията (или в бежанските центрове и центровете за мигранти)

✓ Лесно достъпни за момичетата, за техните семейства и за водещите	✗ Поради инфраструктурата на някои центрове или общности може да е трудно да се намери подходящо място за заниманията на момичетата
✓ Близост до изградените и познати системи за сигурност, заради които мястото може да е по-безопасно (например при извънредни ситуации)	✗ Момичетата остават изолирани от по-широката общност – общности и връстници извън тяхната група
✓ По-евтино и по-достъпно	✗ По-голяма вероятност да влизат „натрапници“ и те да управляват безопасното пространство
✓ Лесно откриваеми за момичетата и за общността	✗ Помещението/пространството може да се използва за други цели в други дни или от други организации
✓ Лесни от организационна гледна точка, тъй като не се изисква превоз	
✓ Интегрирани в собствената общност/центъра, където момичетата живеят и поради това безопасното пространство за момичета може да се впише в общността	

Обособено безопасно пространство извън бежанските центрове или целевата общност

✓ Момичетата винаги ще възприемат пространството като тяхно, тъй като не се дели с други членове на общността и не се ползва за други дейности	✗ По-скъпо е, включително превоз и наем/ремонт на помещението
✓ Момичетата излизат извън центъра/общността и това е възможност да опознаят средата	✗ Мястото е отдалечено, така че може да възникнат допълнителни рискове за сигурността и безопасността (ако трябва да се премине през особено опасни райони, за да се стигне до адреса) центърът може да стигматизира момичетата (т.е. място само за мигранти)
✓ Голям потенциал за интеграционни дейности с момичета от други общности	✗ Дейностите и мястото може да не са видими за всички членове на целевите групи – необходими са по-големи усилия, за да бъдат достигнати
✓ По-голяма интимност и поверителност, тъй като момичетата са далеч от членовете на общността	
✓ Пространството може да се оформи според желанията на момичетата	

ПРИЛОЖЕНИЕ IV

НАСОКИ ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА ИНФОРМИРАНО СЪГЛАСИЕ/ИНФОРМИРАНО ПОТВЪРЖДЕНИЕ ОТ ДЕЦА/ХОРА, КОИТО СЕ ГРИЖАТ ЗА ТЯХ

Момичетата трябва пълноценно да участват в целия процес на вземане на решения и тяхното участие и техните гласове са ключови за бъдещото мотивиране и участие в програмата. Също така трябва да се погрижим да ангажираме хората, които се грижат за тях (родители, настойници или съответно други възрастни лица), защото по времето, когато момичетата са с нас, ние носим пълна отговорност за тяхното благополучие и сигурност.

Момичета в ранна юношеска възраст (10-14 години):

Момичетата в тази възрастова група имат развиващи се способности и са по-развити познавателно. Затова може да са достатъчно зрели, за да вземат решение и да дадат информирано потвърждение и/или съгласие за участието в програмата. Освен това трябва да бъдат попитани за мотивацията и желанието им да участват наравно с техните родители и хората, които се грижат за тях.

Момичета в късна юношеска възраст (15-19 години):

Момичетата на възраст 15 и повече години по принцип се смятат за достатъчно зрели, за да вземат решения. Това означава, че момичетата от тази възрастова група могат да дадат своето информирано съгласие или потвърждение за пълноценно участие в нашата програма. Въпреки това ще трябва да ангажираме и информираме родителите или хората, които се грижат за тях, но в този случай момичето може да играе по-активна роля във вземането на решение.

*Безопасност и издръжливост на
момичетата в юношеска възраст*

ФОРМУЛЯР ЗА РЕГИСТРАЦИЯ

Безопасност и издръжливост на момичетата в юношеска възраст

ФОРМУЛЯР ЗА РЕГИСТРАЦИЯ

ФОРМУЛЯР ЗА РЕГИСТРАЦИЯ

Име и фамилия: _____

телефонен номер: _____

2. Декларация:

Долуподписаният/долуподписаната _____
(име на лицето, което дава съгласието), СЪМ УВЕДОМЕН/А/
ЧЕ _____ (име на момичето) участва
в програмата „Безопасност и издръжливост на момичетата в
юношеска възраст“

3. Информация за програмата

Здравейте, _____ (име на родителя/настойника/
съпруга),
Казвам се _____ и съм тук, за да окажа
подкрепа на Вашето момиче. Работя по програма, която
помага на момичета и техните семейства, и много бих
искала Вашето момиче да участва. Замислили сме поредица
от занимания, в които момичетата могат да обсъдят няколко
теми и по такъв начин да си помогнат и да се научат.
Когато казваме, че искаме да овластим момичетата, смятаме,
че ги информираме по теми, които може да са близки до
тях, и ги ангажираме по-активно в образование. Според
нас това е много важно, понеже сме твърдо убедени, че
момичетата трябва да пораснат и да станат щастливи жени.
Ето защо е изключително важно да ги овластим по правилен
начин, така че всяко момиче да намери подходящия
източник на сигурност и подкрепа.

Важно е да знаете, че ще смятам всяка информация във
връзка с Вашето семейство за поверителна. Това означава,
че няма да разкривам пред никого какво съм научила, освен
ако Вие не желаете да го направя или ако трябва да споделя
информацията, защото Вие или Вашето момиче сте в опасност.
Длъжна съм да споделя информацията, която съм получила от
Вас или от Вашето момиче, ако:

- установя, че тя или член на Вашето семейство е в сериозна
опасност;
- тя сподели с мен, че възнамерява тежко да нарани себе си
или друг човек

4. Има ли теми, по които не желаете да работим с момичетата? ☐ Да ☐ Не

Ако отговорът е „да“, посочете КОИ са тези теми и моля, споделете с нас какви са ПРИЧИНИТЕ /ако желаете/ (например страх, желание лично да говорите с момичето по темата, много е малка според Вас и т.н.)

Topics:

Reasons:

5. Имаме ли Вашето съгласие да разпространяваме снимки от семинарите единствено за целите на популяризирането на нашата програма? ☐ Да ☐ Не

6. Имате ли въпроси за моята роля и за услугите, които можем да Ви предложим?

7. Уточнения

Подпис

Подпис (организация)

Дата: ____/____/____

Благодарности

Този джобен наръчник е разработен от УНИЦЕФ Сърбия в сътрудничество с УНИЦЕФ България и партньори, като част от наставническата програма, ръководена от екипа, който работи по въпросите на насилието, основано на пола, при извънредни ситуации в Сърбия. Наставничеството цели да насочи партньорите, които работят с бежанци, мигранти и ромски момичета, и да ги улесни в разработването на техни програми „Безопасност и издръжливост на момичетата“. Съдържанието на джобния наръчник е разработено съвместно от всички участници в процес на взаимно учене и споделяне. В тази връзка изказваме благодарност за ентузиазма и въодушевеността на Катарина Митич, Антония Сеизова, Миа Кисич, Мария Живкович, Сара Ристич, Милена Тимотеевич, Мариета Гечева, Радостина Белчева, Весна Черимович, Силвия Нешич, Каролин Хилгърс, Милица Николитч и за техническото ръководство на Франческа Ривели. Автори на фотографиите: цялата група и най-вече Сара.

Funding provided
by the United States
Government

DPS DANISH
REFUGEE
COUNCIL

unicef